

Osvětimany, okr. Uherské Hradiště, Zlínský kraj

Hradiště a kostel sv. Klimenta

(9.–11. století, 14. století)

Na jižním výběžku Chřibů se nalézalo raně středověké hradiště zvané Hradisko sv. Klimenta. Plocha až 22 ha byla opevněna dvojitou (místy i trojitou) hradbou doprovázenou hlubokými příkopy. Sporadicky se objevující nálezy z období popelnicových polí mladší až pozdní doby bronzové naznačují, že v raném středověku mohlo být využito pozůstatků starší fortifikace. Vnitřní val ještě dnes dosahuje výše 1,5 m a šířky 9 m a v 9. století byl opatřen čelní kamennou zdí. Obklopuje akropoli, na jejímž vrcholu se nalézají pozůstatky kostelíka sv. Klimenta. Jeho časové zařazení je problematické vzhledem k narušení archeologických situací četnými amatérskými výzkumy, které probíhaly opakovaně již od počátku 19. století. Místo bylo totiž odedávna spojeno se silnou cyrilometodějskou tradicí, a byl na něm dokonce hledán Metodějův hrob. Z hradiště patrně pochází i jeden z mála nálezů zlaté byzantské mince z našeho území, solidu císaře Theofila (829–842). Archeologické výzkumy na lokalitě proběhly v 50. letech (Vilém Hrubý), 60. letech (Vladimír Ondruš), v r. 1989 a 2001 (Luděk Galuška) a prokázaly osídlení plochy od 9. do 11. století. Poté bylo hradiště opuštěno až do 14. století, kdy se na jeho místě usadili augustiniani a vybudovali klášter. Ten byl za husitských válek někdy v letech 1421–1431 zničen, avšak o jakémsi přetrvávajícím využívání místa svědčí nález zvonu odlitého v r. 1521, který byl nalezen v někdejší klášterní studni.

Zajímavostí spojenou s místní cyrilometodějskou tradicí je kauza tzv. stupavských falz. Ve 30. letech 20. století bylo v blízké trati na Hrobech (k. ú. Stupava) objeveno několik kamenných desek s vyrytými znaky napodobujícími

https://www.archeologickyatlas.cz/cs/lokace/osvetimany_uh_hradiste_kostel_sv_klimenta

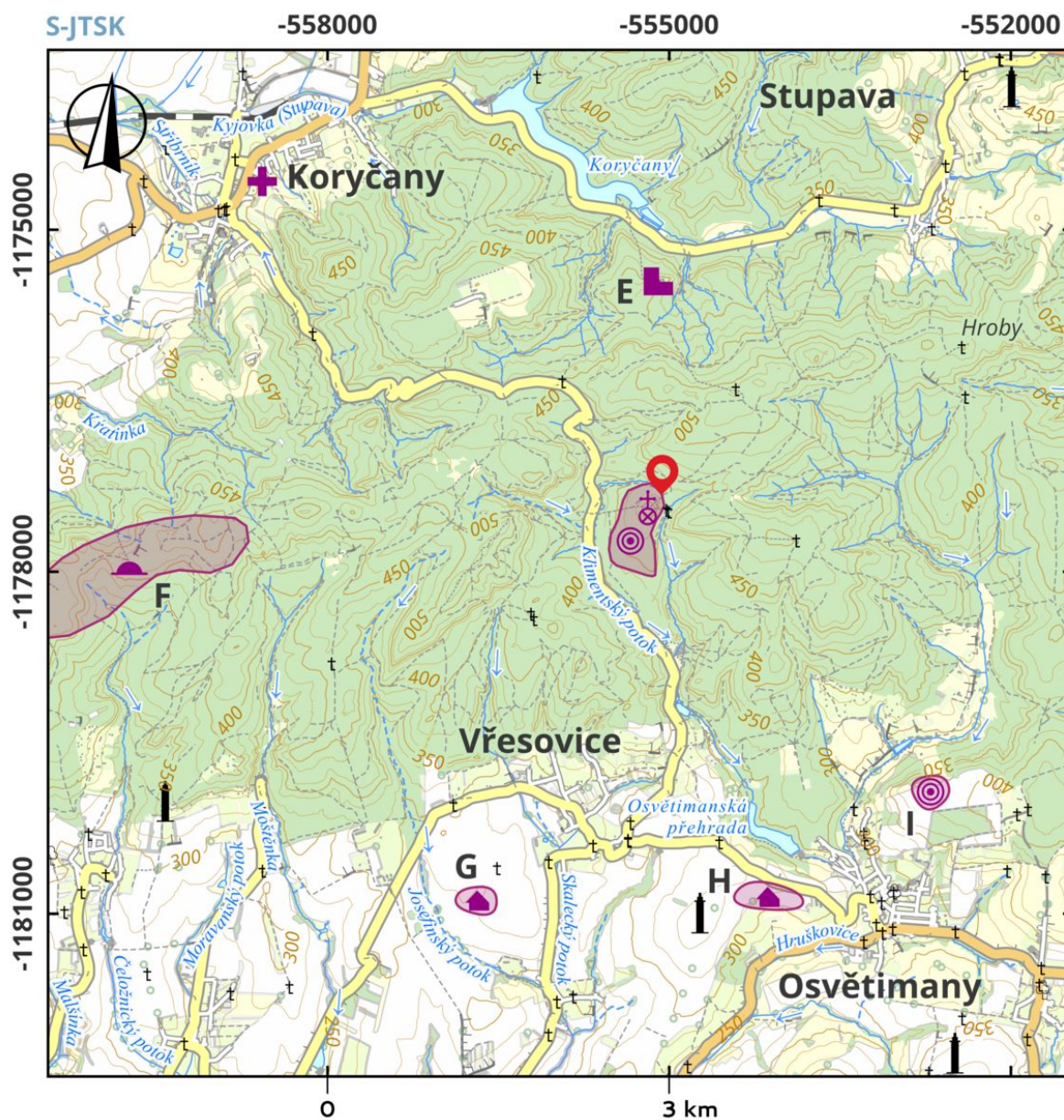
hlaholské písmo, které měly označovat hrob sv. Metoděje. Nález vzbudil velký zájem médií a přilákal do oblasti množství návštěvníků. Odborná komise však nálezy po prozkoumání záhy označila za podvrhy.

Asi 2 km vzdušnou čarou severně od Hradiska se nalézá hrad Cimburk. Byl to právě moravský markrabě Jan Jindřich, pán hradu Cimburka, který v r. 1358 daroval kapli sv. Klimenta brněnským augustiniánům. Jižně od hradiště, v okolí dnešní obce Vřesovice, jsou známy zaniklé středověké vesnice patrně ze 14. století i opevněné výšinné sídliště z mladohradištního období (11.–12. století). Západně hradiště je známo několik dobře zachovalých mohylníků ze střední doby bronzové.

Literatura: Hrubý 1959, 1965; Ondruš 1965; Zacherle 1987; Galuška 1993; Menoušková 2001; Baščan et al. 2005; Dvořák 2010; Menoušková 2014.

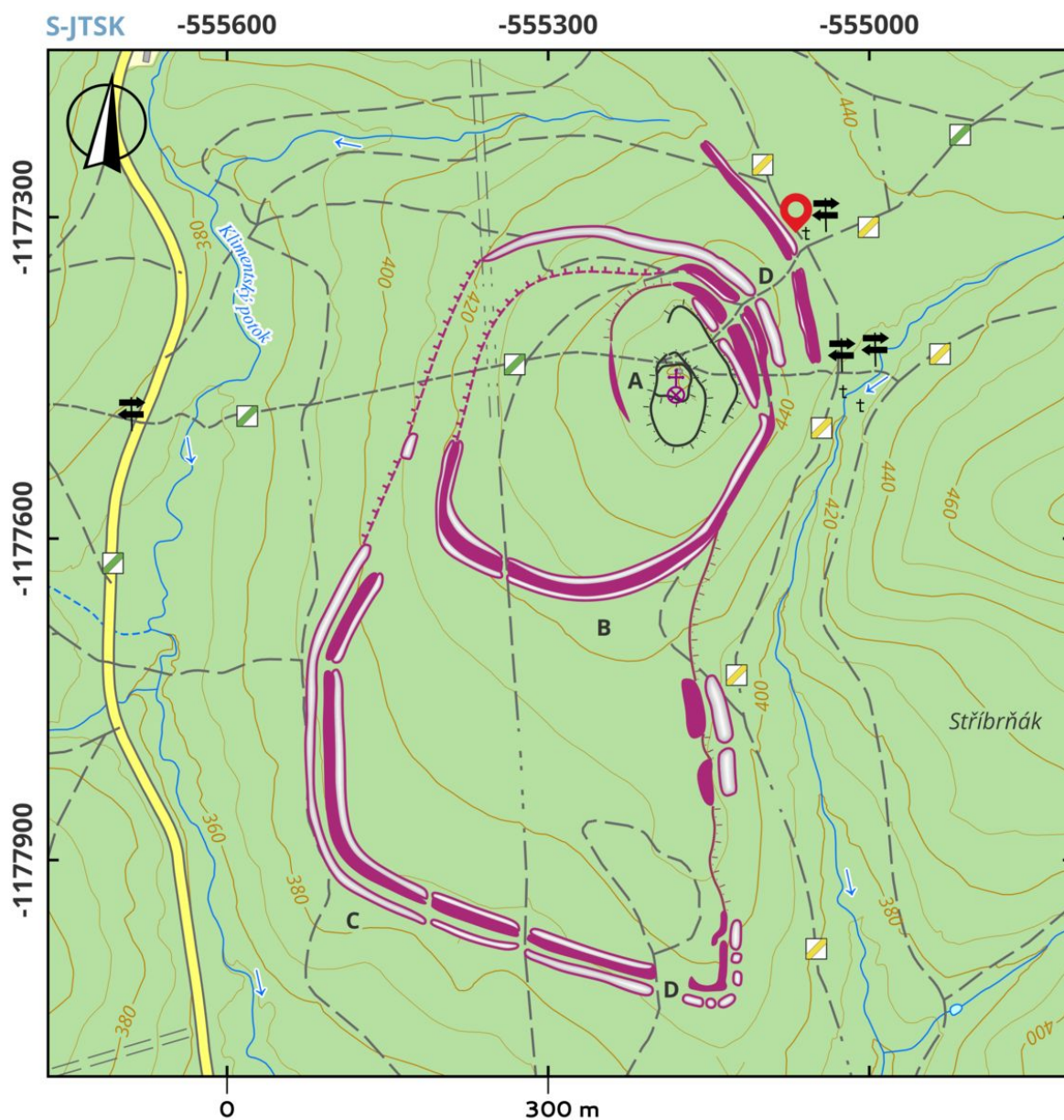
Navigační bod: N 49°5'13.20", E 17°13'8.79" (rozcestník a odpočívadlo).

Vysvětlivky k mapám: A – kostel sv. Klimenta; B – hlavní (vnitřní) opevnění; C – vnější opevnění; D – pravděpodobný hlavní vstup do hradiště; přístupová mapa: E – hrad Cimburk; F – mohylová pohřebiště, střední doba bronzová; G – zaniklá středověká ves Lněník; H – zaniklá středověká ves Jenišovice; I – opevněné hradiště z 11.–12. století.

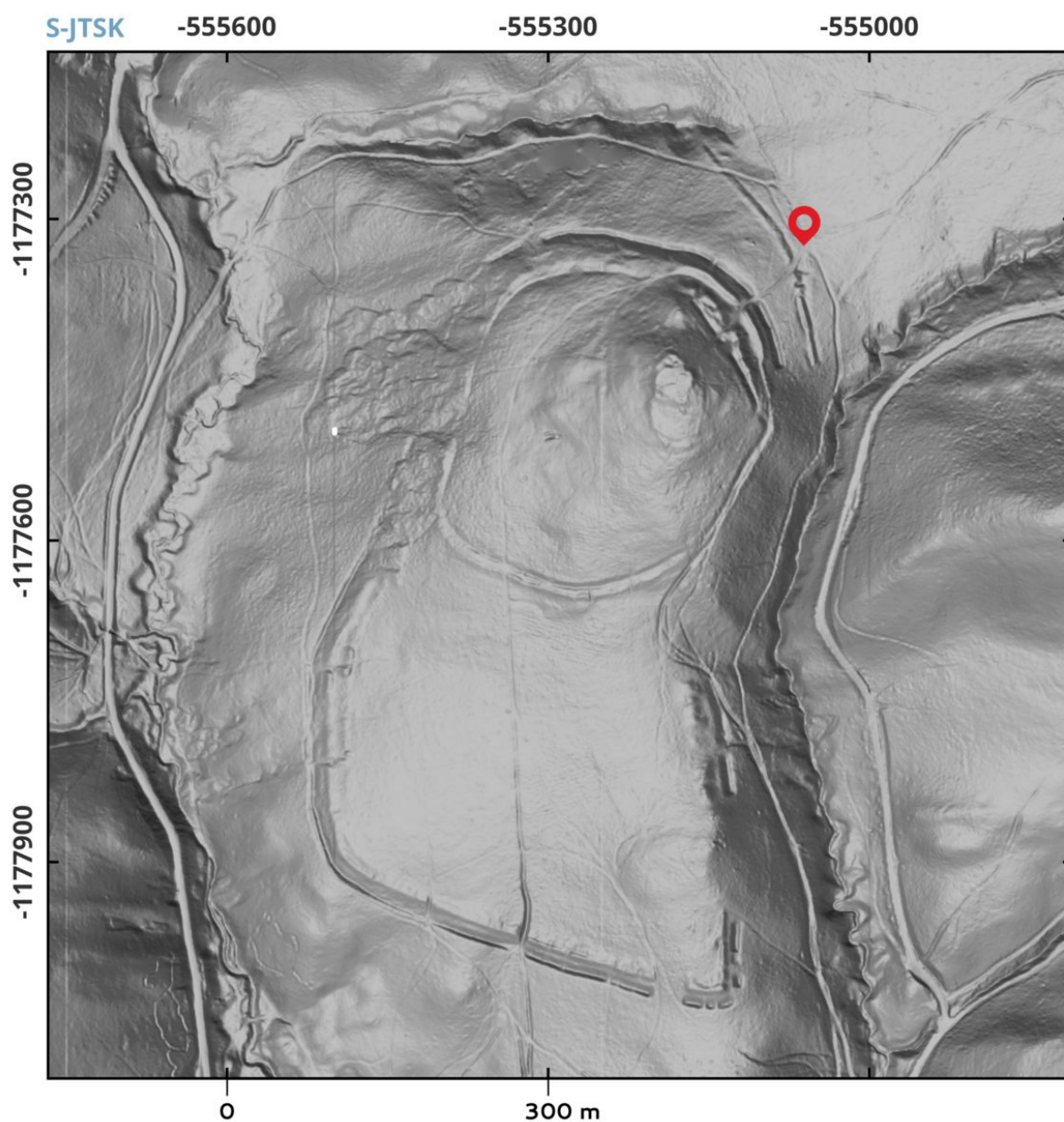
Přístupová mapa.

Autor D. Spáčil.

Plán lokality.

Autor D. Spáčil.

Plán lokality – LLS snímek (stínovaný model) terénu.

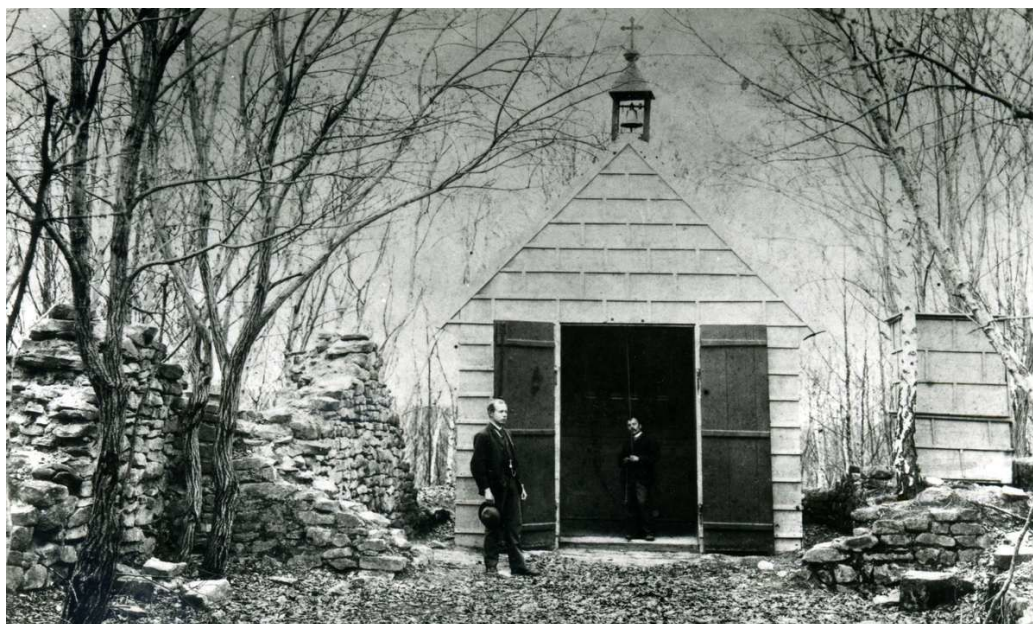
Zdroj ČÚZK.

Nadzemní rekonstrukce základů kostela, kde dosud probíhají bohoslužby a náboženské poutě.
Archiv Slováckého muzea, foto D. Menoušková.

Nejstarší snímek z „výzkumu“ základů kostela poštovním oficiálem R. Čechmánkem v r. 1904.
Archiv B. Žižlavského.

Kaple postavená na hradisku sv. Klimenta boršickým farářem J. Studeným okolo roku 1885. Kolem zdivo z původního kostela.

Z originálu z počátku 20. století reprofoto Ladislav Chvalkovský, archiv Slováckého muzea.

Hledání Metodějova hrobu v trati na Hrobech v r. 1932. Šipkou označena domkářka Klementina Maštaliřová, která iniciovala živelné kopání až do hloubky 5 m.

Archiv B. Žižlavského.

Pohlednice s vyobrazením prvního nálezu „náhrobního kamene“ z r. 1932, který měl být důkazem místa posledního odpočinku sv. Metoděje.

Archiv B. Žižlavského.